

виправдання такого серйозного втручання в сімейне життя, як відібрання дітей від батьків та поміщення їх до державних закладів (справа «Савіні проти України», рішення від 18 грудня 2008 року) [6].

Аналіз вищенаведених рішень ЄСПЛ у справах проти України свідчить про те, що національне законодавство значною мірою не відповідає міжнародним, зокрема європейським стандартам у галузі захисту прав людини та потребує свого подальшого вдосконалення. Іншим важливим фактором, що частково є наслідком недосконалого законодавства, залишається правозастосовна практика правоохоронних органів, що позбавлена поваги до прав людини, свідченням чого є невтішна для України статистика звернень наших співвітчизників до ЄСПЛ у зв'язку з порушенням державою їх конвенційних прав.

Бібліографічні посилання:

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998 – Т. 5: П-С. – 2003. – 736 с.
2. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. – Вид. 2-е, випр., доп. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.
3. Серьогін В.О. Право на недоторканність приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці: монографія / В.О. Серьогін. – Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. – 608 с.
4. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 30 верес. 2016 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 76 с.
5. Конституція України: Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. – Харків: Видавництво «Право», 2003. – 808 с.
6. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя / Автори: Н. Ахтирська, В. Філатов, Т. Фулей, Х. Хембах. – К.: Істина, 2011. – 200 с.

Синюта Л.Л.,
старший викладач
кафедри мовної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**20 РОКІВ ДІЇ В УКРАЇНІ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ
ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД:
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ**

Україна, як відомо, намагається брати активну участь у євро інтеграційних процесах, беручи на себе низку зобов'язань, зокрема, і у сфері забезпечення прав людини. Важливим актом нашої держави у цьому

контексті є ратифікація Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція). Відповідно ч. 1 до ст. 46 цієї Конвенції «Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами» [1]. Слід зауважити, що у цьому році виповнилось 20 років з моменту ратифікації Україною Конвенції, тому цілком закономірною є необхідність виокремлення положень щодо імплементації приписів цього важливого міжнародного документу в систему права України.

По-перше, одне з важливих питань, яке на сьогодні залишається нерозв'язаним, це місце Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в системі національного права, особливо зважаючи на ст. 17 закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» Так, відповідно до ст. 9 Конституції України «Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [2]. При цьому додамо, що згідно зі ст. ст. 26 і 27 Віденської конвенції про право міжнародних договорів «Кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен добросовісно виконуватись. Учасник не може посилатись на положення свого внутрішнього права як на виправдання для невиконання ним договору. Це правило діє без шкоди для статті 46» [3]. До того слід також додати положення ст. 46 Конвенції. Зважаючи на це, 5 жовтня 2017 р. Уповноважений Верховної Ради України звернувся до Конституційного Суду України з поданням щодо офіційного тлумачення ч.1 ст. 9 Конституції України, у якому просить розтлумачити указане конституційне положення у контексті наступних питань: «1. Якщо Конвенцією встановлено інші правила, ніж ті, які встановлені національним законодавством, чи мають застосовуватися вимоги Конвенції як нормативно правового акта вищої сили? 2. Чи є рішення Європейського суду з прав людини, постановлені у справах не проти України, джерелом права в Україні».

По-друге, 23 лютого 2006 року в Україні було прийнято уже згаданий вище закон «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Виникає запитання, з огляду на процитовані вище положення Віденської конвенції про право міжнародних договорів, чи є необхідним на національному рівні приймати нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, метою якого регулювання відносин «що виникають з... необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і протоколів до неї; з впровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини; зі створен-

ням передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України [4] (як це слідує з преамбули закону «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»), що безпосередньо визначено Конвенцією. При цьому наскільки ефективними є норми цього закону, особливо зважаючи на одне з недавніх рішень Європейського суду з прав людини у справі «Бурмич та інші проти України», у якому констатовано системність проблеми невиконання в Україні рішень судових органів. Відтак, ця справа, разом з 12 143 іншими передана до комітету міністрів Ради Європи «з метою їх реалізації у межах заходів загального характеру, визначених у пілотному рішенні» (йдеться про рішення, прийняте Європейським судом з прав людини ще у 2009 році «Юрій Миколайович Іванов проти України»). До того ж, виникає питання про можливість нормою закону встановлювати джерела права (йдеться про ст. 17 вказаного Закону). При цьому такий закон мав би чітко визначити засоби забезпечення виконання рішень Європейського суду з прав людини, однак, він містить лише «аморфний» припис: «У разі невиконання або неналежного виконання Рішення винні службові особи, до повноважень яких належить це виконання, несуть адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність, передбачену законами України» (ст. 16 Закону).

По-третє, важливою у теоретичному плані, зважаючи на вказане вище, є питання виконання рішень Європейського суду з прав людини та кримінальної відповідальності за їх невиконання. Нагадаємо, що відповідно до ч. 4 ст. 382 «Умисне невиконання службовою особою рішення Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України та умисне недодержання нею висновку Конституційного Суду України - карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років» [5]. Як бачимо, пілотне рішення у справі проти України, прийняте, ще у 2009 році залишається в окремії частині невиконаним. Однак, ніхто за це не був покараний, не дивлячись на наявність кримінальної відповідальності за таку бездіяльність. До речі реєстр судових рішень не містить вироків за це кримінально-каране діяння, що піднімає питання доречності існування цієї кримінально-правової норми (як мінімум у чинній на сьогодні редакції).

Бібліографічні посилання:

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 215.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1986. № 17. Ст.343.

4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. –№ 30. –Ст.260.

5. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

Солдатенко О.А.,
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОГЛЯД ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРАВА НА ЗАБОРОНУ КАТУВАННЯ, ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ І БЕЗКАРНОСТІ

1. Заборона катування

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України). Цією ж нормою закріплюється обов'язок держави утверджувати і забезпечувати права і свободи кожної людини. Це підкреслюється і в міжнародно-правових документах.

Статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), так само і ст. 5 Загальної декларації прав людини і ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права чітко проголошує: «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню», або «поганого поводження», як узагальнено його визначає Європейський суд з прав людини (далі – Суд).

Зміст положень ст. 3 Конвенції полягає у наступному:

1) кожній особі, гарантовано право на повагу до своєї гідності та захист від катувань і неналежного поводження з боку посадових осіб органів державної влади, (рішення у справі «Сьорінг проти Сполученого Королівства» – 1989 р.);

2) дотримання положення розглядуваної статті ЄКПЛ не можуть бути обмежені або скасовані навіть під час війни, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції або виникнення чи подолання